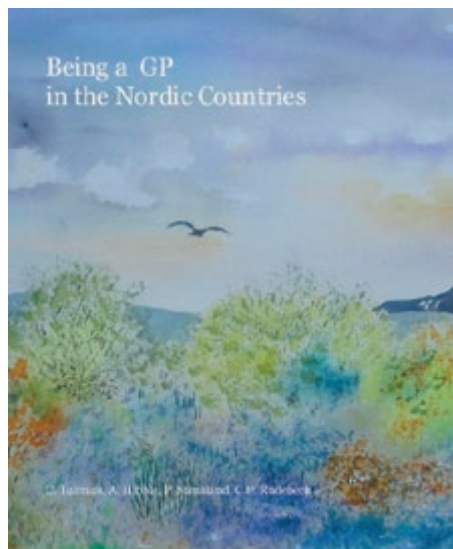

Stolt og sårbar

C. Tulinius, A. Hibble,
P. Stensland, C.E. Rudebeck
Being a GP in the Nordic Countries
Eget forlag
2013
184 sider

Boken med tittelen *Being a GP in the Nordic Countries* burde ha et potensielt stort publikum. Nordisk allmennmedisin interesserer mange flere enn de som står midt i den. Både klinikere, helsetjenesteforskere og beslutningstakere i hele verden viser interesse for vårt helsevesen, og primærmedisinen utgjør som kjent grunnmuren. Boken bør spres, men helst til mottagere som virkelig vil forstå hva det å være allmennlege innebærer. Dette er ikke en lett tilgjengelig billedbok tross rikelig med bilder. Det er heller ikke noe i nærheten av en utredning eller artikkelsamling, selv om den bygger på forskning. Dette er mye mer sofistikert, både i form og innhold, og hvordan den er blitt til. Naturligvis. Leger som strever etter å se hele pasienten i dennes kontekst både som klinikere, forskere og undervisere, viser samme ambisjon på profesjonens vegne mellom disse permene.

Being a GP in the Nordic Countries er blitt til ved at fire, svært erfarne allmennleger, kvalitative forskere, utdannere og fagbokforfattere har jobbet sammen over tid. Lang tid. De ønsket seg beskrivelser fra allmennpraksis som sa mer enn «objektive» tall og barberte beskrivelser i stram språk-

drakt. Lederen for forfatterkvartetten er dansk, Charlotte Tulinius, gift og bosatt i Cambridge, England, med Arthur Hibble, som er andremann i prosjektet. Tredjemann er Per Stensland, fylkeslege i Sogn og Fjordane og professor i Bergen (1). Den fjerde er Carl-Edvard Rudebeck fra Sverige, med bistilling i Tromsø (2). De har imidlertid ikke vært alene om verket. Hele 107 personer har bidratt gjennom de fire årene dette forskningsprosjektet har pågått.

Under de Nordiske kongressene i allmennmedisin i 2009 og i 2011 arrangerte forfatterne workshops der deltagerne i forkant ble invitert til å uttrykke kreativt og kunstnerisk svar på spørsmålet «Hva det vil si å være allmennpraktiker i de nordiske landene?» I løpet av kongressene ledet forfatterne blant annet samtaler omkring bidragene, legene ble intervjuet på ulikt vis i løpet av prosessen og deltagerne ble oppfordret til å sende inn fotografier med korte beskrivelser. Mye av stoffet altså bearbejdet bredt og deltagende vis underveis, men det ble også analysert videre av bare de fire forfatterne. I tillegg ble noe delt for innspill på andre konferanser og med andre forskere. Boken er resultatet. Under den nordiske kongressen i 2013 var den klar til utgivelse. Nå, to år senere, har vi hatt nok en nordisk kongress og forfatterne gav oss denne gangen en beskrivelse av bokens tilblivelse og mottagelse i et spesielt nordisk temanummer av *AllmänMedicin*, bladet til Svensk Förening för Allmänmedicin (SFAM), utgitt til kongressen i Göteborg (3).

Bokens hovedinnhold er bidragene fra kolleger i nordiske land. Her er dikt, viser, fotografier og malerier, refleksive tekster og fortellinger, samt glimt av kunstmontasjer og annet. De fulle sidene gir rike beskrivelser – sanselig, tett og frodig heller enn minimalistisk eller reduksjonistisk. Kreative og kunstneriske beskrivelser av allmennmedisinen borger jo for et broket boklig uttrykk. Det hele fanger leseren på en uforutsigbar, sammensatt måte – estetisk, etisk og emosjonelt. Den rører ved mange type følelser og slipper ikke taket så lett. Selvfølgelig ikke. Her byr engasjerte kolleger på seg selv. De deler sitt legelivs form og følelser – både frukter og frykt – tidvis påtrengende, nesten insisterende,

men også snusfornuftig og forklarende. Som alt det man møter en full dag på jobben.

Bokomslaget er et sommerlig landskapsmotiv i pastell av allmennlege på Island, Guðrún Hreinsdóttir. Flere fine farger fra denne akvarellen går igjen på de nær 200, tykke sidene. Når man åpner boken, slår det en at dette ikke er en vanlig vakker sak, egnet for tilbakelemt behag. Det er valg av tekstlig layout som skjerper hjernen til mer enn komfortabel kollegakos. Bokstavene er dobbelt så store som i andre liknende bøker, sidemargene mindre og stoffet fyller sidene omtrent fra kant til kant. Det skaper et uvanlig påtrengende uttrykk. Om dette har oppstått ved et arbeidsuhell eller om det er bevisst valgt, vet jeg ikke, men det skaper noe. Brudd i forventet estetikk trigger og stimulerer på samme måte som brudd i forventet etikk. Denne estetiske overraskelsen skapte først irritasjon, siden kom nysgjerrigheten som konstruktiv avløsning. Hva vil forfatterne med sin noe grovskårne layout?

Kanskje vil de tydeliggjøre de spenninger og sprik de finner beskrevet og vist? Boken får godt frem gapet mellom hvor mye av seg selv legene legger ned i sitt arbeid og opplevelsen av at de ikke blir godt nok forstått. Dette kaller forfatterne «dissonans». Urimelige krav og kontroll som bommer på det viktige kommer i konflikt med legens ofte krevende pasientbehandling hun eller han føler seg alene om. Vi lever oss inn i de mange beslutningene og tilhørende usikkerhet som hverdagen er full av, det kontinuerlige ansvaret for andre mennesker som søker sin egen leges hjelp igjen og igjen, tidspresset, de høye forventningene, forpliktelsene, skuffelsene og slitenheten – og dragningen etter noe vakkert, naturen og et trygt fellesskap som motvekt. Praksisteamet er fotografert i fine pauserom og forklares som en familie, en dynamisk organisme, der ulikhetene innad gir samlet styrke. Og stolthet.

Anes det samtidig noe fordomsfullhet overfor andre utenfor? Hardtarbeidende mestre i ansvar og avgjørelser synes ikke å like at andre skal bestemme over dem – stå og sårbare. Dette er felles for de kampvillige flokkene i de ulike landene som på om-

gang har samlet seg for bevaring av en solid allmennlegetjeneste, igjen og igjen. Og som har opplevd smerten ved splittelse. Denne synliggjøringen av profesjonell stolthet og sårbarhet er også bokens styrke. Boken skal få lov til å bevege seg mot det narsissistiske, men samtidig kan man kjenne at det er noe tiltrekkende i det underliggende, som kanskje kan sies slik: «Kom, vær våre venner! Dere aner ikke hvilke sannheter og dype innsikter vi kjenner.»

Det kan betale seg å sette seg inn i det forskningsmessige håndverket som boken hviler på også. Det som gjør den til mer enn reflekterte legers bekjennelser. Forskernes egen kjennskap til forskningsfeltet og langvarige arbeid med materialet gir dem gode forutsetninger for å sette ord på taus kunnskap og få frem spennende essenser sammen med treffende kollegabidrag. Noen sitater er av kolleger som snakker om ting de ikke har satt ord på før.

Stoffet er analysert og systematisert under 13 fylldige og meningsfulle kapitelloverskrifter. I starten på hvert kapittel presenterer forfatterne sine korte kommentarer som fort blandes med deler av det innsamlede materialet, alt det som gjør kollegastemmen til en kreativ kakofoni. I tillegg har forfatterne skrevet en sammenfattende og interessant refleksjon helt bakerst i boken. Metoden de har brukt er teoretisk fundert, i slekt med annen deltagende forskning som aksjonsforskning og gjort grundig rede for i det siste kapittelet; «The wordy version». Et interessant eksempel på hva vitenskapelig metode kan være når målet er rike beskrivelser og både bredde og dybde.

«Arts-based multi qualitative method study» er ikke hverdagskost i det medisinske fagfeltet. Denne boken er derfor en sjelden begivenhet. Det er både spennende og stas å ha den tilgjengelig. Slik som god kunst, gode venner og pasienter, blir boken bedre av å studeres igjen og igjen og deles med andre interesserte.

Den bestilles her:

<http://www.blurb.co.uk/b/4480717-being-a-gp-in-the-nordic-countries>

REFERANSER

1. Malterud, K, Nessa, J, Stensland, P, Thesen, J.(2006). Legekunst i praksis. Kommunikasjon lege-pasient. Universitetsforlaget.
2. Rudebeck C.E. (2012) Kropp och ord i en allmänläkares rum. Studentlitteratur AB
3. Svensk Förening För Allmänmedicin. Allmän Medicin. (2015) 2; 36:28-28

HELEN BRANDSTORP

I den lyriske stafetten vil vi at kolleger skal dele stemninger, tanker og assosiasjoner rundt et dikt som har betydning for dem, enten i arbeidet eller i livet ellers. Den som skriver får i oppdrag å utfordre en etterfølger. Slik kan mange kolleger få anledning til å ytre seg i lyrikkspalten.

Velkommen og lykke til! Tove Rutle - lagleder

Intuisjonen...

For denne etappen i Lyrikkstafetten har jeg valgt diktet «Å vera mektig...» i diktsamlingen «Kjærlege posisjonar» fra 1988, av Per Olav Kaldestad.

Det er muligens et kjærlighetsdikt, men jeg assosierer det like mye med hverdagen på allmennlegekontoret.

Pasientene henvender seg til oss med høyst forskjellige behov, og hva som kanskje kan oppleves som krav. Vi ønsker å hjelpe, men det kan ligge utfordringer i de ulike «posisjonane» man har som hjelper og som pasient. Da har vi behov for andre verktøy enn den medisinfaglige innsikten.

Jeg synes Per Olav Kaldestad formidler dette med en følsom og god balanse, samt en psykologisk og kanskje også pedagogisk, innsikt når han snakker om å gi «dei rette kjærteikn» og foreskriver å «ta den andre nøye for seg, få tak i dei små forandringane og venda dei til det gode.»

Jeg leser diktet dit at mektighet er samspill mellom innsikt, omtanke og intuisjon, ikke demonstrasjon av en tilsynelatende vertikal posisjonsforskjell.

Etter mitt skjønn er intuisjonen, som vi ikke alltid er klar over er i aktivitet til enhver tid, et verdifullt, men undervurdert,

arbeidsredskap i allmennmedisinen. Og som ikke minst er med på å gjøre denne så variert og spennende!

Å vera mektig
er å vera ytterst
følsom, var for den minste
ubalanse i lufta,

alltid klar
til å gi dei
rette
kjærteikn,

ta den andre
nøye for seg,
få tak i

dei små forandringane
og venda dei
til det gode.

Jeg utfordrer Anne Mathilde Hanstad til neste etappe i stafetten

Vennlig hilsen
TOVE RUTLE